

Şiddetin Sosyolojisi: Öğrenilen Davranışın Toplumsal İnşası

Okulları hedef alan şiddet olayları, yalnızca bireysel sapmalar olarak açıklanamaz. Bu tür eylemler, toplumsal bağların zayıfladığı, normların aşındığı ve öğrenme süreçlerinin yön değiştirdiği daha derin bir yapısal sorunun yansımasıdır.

Hayatını kaybeden öğretmenler, öğrenciler ve zarar gören eğitim emekçileri; yalnızca bireysel kayıplar değil, aynı zamanda toplumun ortak vicdanında açılan derin bir yarayı temsil etmektedir. Bu durum, kolektif sorumluluğumuzu daha da görünür kılmaktadır.

Sosyolojik açıdan bakıldığında, suç ve şiddet davranışları tesadüfi değildir. Sutherland'ın Differansiyel Birliktelikler yaklaşımına göre birey, içinde bulunduğu sosyal çevrede maruz kaldığı değerler, tutumlar ve davranış kalıpları aracılığıyla suçu öğrenir. Şiddeti meşrulaştıran tanımların yoğun olduğu bir çevrede yetişen birey için, şiddet giderek “anlaşılabilir” ve “uygulanabilir” bir seçenek haline gelir.

Bu süreç, günümüzde yalnızca fiziksel çevreyle sınırlı değildir. Dijital medya, popüler kültür ve sosyal ağlar; bireyin öğrenme alanını genişleten ve çoğu zaman denetimsiz kalan güçlü etki mekanizmalarıdır.

Bandura'nın Sosyal Öğrenme Teorisi ise bu tabloyu tamamlar niteliktedir. Bireyler davranışları gözlem, taklit ve pekiştirme yoluyla edinir. Şiddetin estetize edildiği, suçun güç ve statü ile ilişkilendirildiği içerikler; özellikle kimlik inşa sürecindeki genç bireyler için güçlü rol modeller üretir. Bu durum, şiddetin yalnızca izlenen bir olgu olmaktan çıkıp, öğrenilen ve içselleştirilen bir davranış kalıbına dönüşmesine zemin hazırlar.

Bu iki yaklaşım birlikte değerlendirildiğinde açık bir gerçek ortaya çıkar:

Şiddet, anlık bir patlama değil; süreklilik arz eden bir öğrenme sürecinin sonucudur.

Bu noktada eğitim kurumlarının rolü kritik hale gelmektedir. Okullar, yalnızca akademik bilgi aktaran yapılar değil; aynı zamanda değerlerin, empati becerisinin ve birlikte yaşama kültürünün inşa edildiği temel toplumsal alanlardır. Bu alanların zayıflaması, dış çevrede üretilen olumsuz öğrenme biçimlerinin içeriye taşınmasına zemin hazırlar.

Dolayısıyla çözüm, yalnızca güvenlik önlemlerini artırmakla sınırlı olamaz. Esas mesele; bireyin hangi sosyal bağlar içinde yer aldığı, hangi davranışları gözlemlediği ve hangi tutumların ödüllendirildiği sorularına bütüncül yanıtlar üretmektir.

Aile, eğitim sistemi ve medya; tutarlı ve ortak bir değer dili oluşturmak zorundadır. Bu dil, şiddeti normalleştiren değil; insan olmanın değerini merkeze alan bir anlayış üzerine kurulmalıdır.

Sonuç olarak, bir toplum yalnızca neyi öğrettiğiyle değil, neyi normal kabul ettiğiyle de şekillenir. Bu nedenle, toplumsal düzeyde en temel sorumluluk; “normal” olanın sınırlarını yeniden ve bilinçli bir şekilde tanımlamaktır.